

РОЛЬ ІДЕОЛОГІЇ В СФЕРІ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті проаналізовано явище ідеології як одної з частин комунікативної взаємодії. Досліджено роль ідеології в державній політиці та політичній комунікації. Визначено сутність і чинники впливу ідеології на суспільну думку.

Ключові слова: ідеологія, політична комунікація, державна політика, комунікація.

Abstract

The article analyzes the phenomenon of ideology as one of the parts of communicative interaction. The role of ideology in public policy and political communication is studied. The essence and factors of ideology influence on public opinion are determined.

Keywords: ideology, political communication, public policy, communication.

Вступ

На сьогодні ідеологія є важливим комунікативним інструментом реалізації політики держави. Як свідчить історія минулих століть, ідеологія може як об'єднувати суспільство, так і розділяти його на кілька ворожих груп і призводити до воєн та інших конфліктів всередині або зовні держави. Свідомий та несвідомий впливи ідеології на соціалізацію, формування світогляду та комунікації людини є значними, тому ця проблема сьогодні досі є актуальною.

Метою роботи є дослідження ролі ідеології в комунікаціях та її вплив на суспільство.

Результати дослідження

Поняття ідеології в історії набувало різних значень. Термін увів у вжиток в кінці XVIII ст. французький філософ Антуан Дестют де Трасі вважаючи, що ідеологія – це наука про те, як свідомість виробляє ідеї з відчуттів.

Головними популяризаторами та критиками даного явища були німецькі філософи Карл Маркс та Фрідріх Енгельс. На їх думку, ідеологія є «хибним» уявленням та ілюзорним відображенням економічних інтересів панівного класу, який контролює засоби виробництва та панує не лише економічно, но й ідейно. Тому що панівний клас, що пригноблений мають хибний світогляд. Саме Маркс та Енгельс надали сильного негативного значення цьому терміну. Оскільки ідеологією можна вважати і особистий світогляд людини, то вона має як і позитивні, так і негативні сторони, тому доцільніше використовувати визначення у нейтральному значенні, беручи до уваги зміст самої ідеології.

Сучасне визначення надає Енциклопедія сучасної України: «Ідеологія - це сукупність уявлень, переконань та ідей, зосереджених на стосунках людей у суспільствах та призначених виправдовувати чи змінювати ці взаємини, об'єднуючи людей для колективних дій» [1].

Ідеологія виконує такі функції: об'єднувальна, виражальна, самоідентифікації, легітимації (виправдовує наявний спосіб життя, норми поведінки, взаємин і пропонує нові принципи, ідеали на перетворення суспільно-політичних взаємин). Також важливою функцією є мобілізаційна, яка об'єднує людей у ідеологічні рухи, приваблюючи їх пропонованими ідеалами. Загрози, які потенційно містяться у ідеології та паразитують на властивостях людської психіки, здатні на об'єднання груп за етнічними, релігійними, політичними та культурними ознаками та провокацію агресії щодо інших спільнот. В історії існувало чимало таких рухів: фашизм, націонал-соціалізм, комунізм, расизм, радикальний ісламізм тощо.

Швидкий розвиток індустрії інформаційно-комунікаційних послуг останнім часом, що об'єктивно зумовлений динамікою постіндустріального суспільства, а також бурхливе зростання обсягу інформації, яка функціонує в сфері людської діяльності, активізували інтерес громадськості та

представників наукових кіл до проблеми регулювання інформаційних потоків і контролю над каналами передання інформації [2]. Держава почала реалізовувати ідеологію через газети, інтернет, телебачення та радіо. Ідеологія як комунікативний інструмент реалізації державної політики є важливою складовою діяльності засобів масової інформації. Фактично вона створює особливу медіареальність, через яку, з одного боку, здійснюється управління суспільством, а з іншого, останнє здобуває можливість впливати на механізми реалізації державної політики [3]. Тому за сучасних умов проходять інформаційні війни, коли ворожі між собою країни дискредитують одна одну через підвладні ЗМІ шляхом викривлення фактів, які будуть більш вигідні для ідеології держави.

Феноменом пов'язаним з ідеологією в останні століття стала її пропаганда. Постійне нав'язування думок та ідей державою через ЗМІ поступово формує у населення певні погляди та світогляд. Нав'язування ідеології найбільше проявилось в тоталітарних і диктаторських державах ХХ ст. Яскравим прикладом слугує найбільш знайома українцям - радянська пропаганда, яка рекламувала переваги соціалізму над капіталізмом і відкритим суспільством та критикувала «загниваючий» Захід, а з іншої сторони замовчувала величезну кількість репресій, масові голоди та інші лиха створені при радянській владі. Частковим відновленням цього нав'язування ідеалів є сьогоденна державна пропаганда Російської Федерації. З однієї сторони Росія ідеалізує Велику Вітчизняну війну та перемогу над нацизмом, а з іншої виправдовує свою експансію визволенням співвітчизників, а вбивство мирного населення – належністю його до нацистської ідеології.

Висновки

Отже, можна зробити висновок, що ідеологія є невіддільною частиною політичних комунікацій та відіграє велику роль у проведенні державної політики. Вона формує навколо себе групи людей за однією політичною, етнічною або релігійною ознаками, що є її позитивною стороною та допомагає населенню краще комунікувати між собою. Але пара збройних конфліктів світового масштабу та діяльність тоталітарних режимів ХХ ст. все більше надають терміну негативного значення. А з урахуванням подій ХХІ ст. можна припустити, що тенденція до негативу щодо ідеології продовжиться та примусить підвищувати свій рівень критичної самосвідомості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ідеологія [електронний ресурс] / В. С. Лісовий // Енциклопедія Сучасної України / Гол. редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. – Режим доступу : https://esu.com.ua/search_articles.php?id=13771

2. Ковалевський В. О. КОМУНІКАЦІЯ – ІНТЕРАКЦІЯ – МАНІПУЛЯЦІЯ: МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ / Ковалевський В. О. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26705/24-Kovalevskiy.pdf?sequence=1>

3. Романенко Є. О. Ідеологія як комунікативний інструмент реалізації державної політики / Романенко Є. О. [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2013/35.pdf

Гаврилюк Андрій Анатолійович – студент групи Л-196, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: andreygawrilyuck@gmail.com

Науковий керівник: *Корнієнко Валерій Олександрович* — д.п.н., професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Havrylyuk Andriy A. – Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : andreygawrilyuck@gmail.com

Supervisor: *Valery Kornienko* — Doctor of political sciences, professor Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University e-mail: valkorney1958@gmail.com